

לקחה מזב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'מזב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת בהעלותך התשס"ז

8:04	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:35	מזבצי שבת
8:34	מזק"ש מג"א
9:10	מזק"ש גר"א
12:54	חצות

פנינים לפרשה

הלא אונס רחמנא פטריה והטמאים פטורים מן הדין, מה מקום להתאונן "למה נגרע", והרי לא גריעות כאן אלא פטור?
 חזר ויישב:

האנשים השתוקקו בכל לב להקריב קרבן פסח, ומכוחה של השתוקקות זו המשיכו מצוה חדשה של פסח שני. כיון שצווחו מעומקא דלבא "למה נגרע", הבקיעו בצעקתם שער חדש, ובאמצעות זה השער התפשט אור הקדושה עד פסח שני...

פסוק

רבי חנוך-צבי מבנדין מרגלא בפומיה:
 אף שבתל קרבן פסח-ראשון עלינו להחזיק בפסח-שני גם האידנא, למרות שמרוחקים אנחנו מכל צד, וכה גרים קול שוועה: "למה נגרע".
 ושמא נגיע לדרך כלשהי אף עתה, בשפל המצב...

"והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה"

(ט, יג)
 בשם הגאון רבי עקיבא איגר הובא רמז ממקרא זה, לירידה הרוחנית הנגרמת מטלטולי דרכים: מי הוא האיש הטהור – "ובדרך לא היה", כי הדרך גורמת לאדם לחטוא. (מאורן של ישראל)
 וכיוצא בזה בשם הגאון רבי איצ'לה מוולוז'ין:
 - "והאיש אשר הוא טהור, ובדרך – כזאת – לא היה". שכן הדרך גורמת לביטול תורה, בלבול כוונת התפילה, ועוד כהנה הפרעות ותקלות.

(הקדמת "מספר תמורים", רמ"ל גולדברג)

"והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה"

(ט, יג)
 פירש רבינו הק' מלובלין זצ"ל עזה"ד, "והאיש אשר הוא טהור", איזה איש יכול להיות טהור, "ובדרך לא היה", שהוא יושב אוהל, ואינו נוסע על הדרכים, כי על הדרך עלול הוא לפגום בראיה או בשאר דברים, שאין לו מקום להתפלל ולעסוק בתורה כראוי. וזה הפירוש (רש"י בראשית יב, ב) "שהדרך ממעט ג' דברים, ממעט את השם, פ"י, עבודת השי"ת, וממעט את הפריה ורביה, היינו, שאינו פרה ורבה בתורה וממעט את הממון, שבדרך לא יכול לתת צדקה כראוי, כי לפעמים ירא שיחסר לו מכיסו, והוא במקום זר שלא יוכל להשיג בהלואה. או שירא להראות שיש לו ממון פן יגנבו מעמו. גם ממון בגימ' צו"ס קו"ל, שאינו יכול להתענות ולהתפלל כראוי מחמת חולשא דאורחא. (אילנא דחי"ל)

"כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה"

(ח, ד)
 המנורה מסמלת כידוע את התורה, לפיכך נעשתה מתחלתה מקשה אחת, ולא מכמה חלקים מצורפים. אפילו הגביעים, הכפתורים והפרחים, חייבים היו להיות מעובדים מאותו גוש זהב. ללמדך, שהתורה כולה, שרשי ההלכות, הכללים, הפרטים והדקדוקים, תורה שבעל פה, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, כולם כאחד ניתנו למשה בסני, וכל חידוש ועיטור, שורשיו טמונים בתורה – "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא". מדוקדק לפי זה לשון הכתוב "כמראה אשר הראה ה' את משה", היינו, כאותה תורה אשר גילה הקב"ה למשה בהר סיני, בשלמותה, "כן עשה את המנורה", מקשה אחת כסמל ורמז לאותה תורה מושלמת.

פסוק

עוד רמז חשף "החפץ חיים" במקרא זה: "עד ירכה עד פרחא מקשה היא", "ירכה" הוא הבסיס המחזיק את המנורה כולה. כלומר, שאף הוא צריך להיות מגוש אחד עם המנורה. רמז הוא למחזיק התורה התומך בממונו בלומד התורה, שבעולם הבא מתאחד הוא עם לומדה בקבלת השכר הצפוי לו.
 (בשם החפץ חיים)

"והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה'"

(ח, יא)
 עשרים ושנים אלף לויים היו אז, וכיצד יכל אהרן לבדו להניף את כולם בו ביום. מה גם שהתנופה צריכה להיות למעלה ולמטה, ולארבע רוחות השמים. אכן כבר אומר החזקוני, שהיה זה מעשה נסים.
 קרח שלוי היה, אף הוא היה מן המונפים אותו יום. ואומרים חז"ל שיצא אל המון העם ועשה מזה ליצנות, באמרו לכו וראו מה עושה משה, מביא את אחיו שיניף אותנו תנופה כבהמה, לכל רוחות השמים. והדבר צריך תלמוד, הנה כל המעמד הזה כולו מעשה נסים, וקרח עצמו נוכח בזה במו עיניו, ועדיין מסוגל להתלוצץ וללעוג מזה. יסוד נורא למדים אנו מכאן, שאדם יכול לראות נסים גדולים, והללו אינם משפיעים עליו כלל.

"למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו"

(ט, ז)
 תמה בעל "חידושי הרי"מ" מגור:

"ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה ה' את משה" (ח, א)
 יעוין ברש"י שהביא בשם הספרי "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה".

ונראה הביאור בזה, דעיקר גדלות האדם הוא רק במה שעושה את ציווי ה'. וגם על אהרן הכהן נחשב זאת למעלה "שלא שינה". והוא משום שהעיקר אינו מדרגות, כי אם לעשות ציווי ה', ובה היצר הרע שולט יותר מכל. ויעוין לקמן בענין המסעות שיש אריכות גדולה בפסוקים, "ימים רבים", "ימים מספר", "מעבר עד בוקר", "או יומם ולילה", "או חודש או ימים". וצ"ב כל האריכות.

ויעוין ברמב"ן שמשביר הנסיון הגדול בכל המצבים הנ"ל. אולם אכתי צ"ב הרי ראו את הענן בעיניהם, וראו וחוו את הנס העצום של הענן, וא"כ מהו החידוש שנסעו כפי הציווי?

אלא מבואר כהנ"ל, דלעשות ממש כפי המצווה בלי לשנות כלום, ולא להוסיף או לגרוע אינו דבר פשוט.

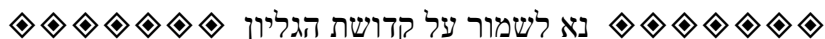
ויעוין באור החיים שכתב ג"כ על דרך הרמב"ן, ומוסיף שלא היו חפצים אלא לעשות מאמר ה'. ר"ל לא שרצו ליסוע לאיזה מקום וממילא כל חניה היה להם לעיכוב, אלא כל רצונם היה לעשות רצון ה'. וממילא לא היה משנה אצלם זמן הנסיעה וזמן החניה.

וצריך לידע שזו גדלות אם האדם עושה כל מעשיו יום יום כפי רצון ה', ולא שעושה לפעמים דברים גדולים. הרי כל יהודי יש לו לפעמים זמנים של "התעוררות", כגון יום הכיפורים וראש השנה. אכן זו אינה גדלות, גדלותו של אדם נמדדת בדברים קטנים ובהנהגות היום יומיות וכי'.

(הרה"ג ר' דוד הלוי טאלאוויציק שליט"א)

"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"

(שם)
 לכאורה, הרי רק ששה נרות האירו אל מול פני המנורה, שהוא הקנה האמצעי?
 אלא, מבאר רבי חנוך-צבי מבנדין משמו של רבי עובדיה ספורנו, על-ידי שהששה נרות מבטלים עצמם לנר השביעי ומתחברים יחד, מתעלים שבעת הנרות בבת-אחת ונוגהים אור עליון מופלא. הקנים שבימין הם כנגד המימינים בתורה העוסקים בחיי עולם; הקנים שבשמאל הם כנגד המשמאילים, העוסקים בחיי שעה, אם כולם מתבטלים לה' ומכוונים רק לעשות רצונו – או-אז ישיפע הכל אורה ושפע.

"חקה אחת וגו' ולגר ולאזרח הארץ"

בכל התורה כתוב רק "אזרח" ולא "אזרח (ט, יז) הארץ" ורק בפסח, הכא ובשמות יב, כתוב "אזרח הארץ". ונראה לבאר עפ"י שיטת רבותינו בתוספות (פסחים ג:): דכל מי שאין לו קרקע פטור מקרבן פסח ולכן מודגש גבי פסח "אזרח הארץ". (משך חכמה)

"על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו ובהאריך הענן וכי' ויש אשר יהיה הענן ימים מספר וגו' ויש.. מערב עד בקר... או יומם ולילה או יומים או חדש או ימים וכי'".

(ט, יח-כג) הטעם למה נשתנה הזמן שחנו ממקום למקום מסביר האור החיים הקדוש על פי מאמר אנשי אמת שהעברתם במדבר היה כדי לברר ולהוציא ניצוצות הקדושה שנשאבו ביד שוכן המדבר אשר על כן ה' הוא היודע כמה זמן היה לצרף לבני ישראל לחנות בכל מקום כדי לברר הקדושה מאותו מקום. ולכן הוצרכו לסדר זה לנסוע על פי הענן.

"על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" (ט, כג) יש רמז מוסר בכאן – אומר השל"ה הקדוש – כי בכל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר "אם ירצה השם", או "בעזרת השם". למשל, בלכתו בדרך, יאמר: הנני נוסע בעזרת השי"ת ובעדתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה.

וכשאל במקום החניה יחזור ויתן שבת ויאמר: בעזרת השי"ת באתי הנה, ובעדתי ליעע זמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. נמצא שם שמים שגור בפיו, בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה – וכן בכל פעולותיו.

"עשה לך שתי חצוצרות" (י, ב) **"עשה לך: אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחר".** (רש"י)

כך אמרו חז"ל במסכת מנחות (כח, ב): חצוצרות שעשה משה כשרות לו ופסולות לדורות. כל דור זקוק לחצוצרות, למקרא העדה ולמסע המחנות, ואמנם התקיעה והתרועה עצמה היא אותה שהיתה ביד הקודם, אולם ה"כלים" שונים ונבדלים. בכל דור צריכים להתאים את ה"חצוצרות" לתנאי הדור, וחצוצרות שנשתמש בהם משה אינם ראויים לדורו של יהושע.

כך הסביר הגי"ר יחזקאל אברמסקי את הרגלו למשוך בעט סופרים, לשם הבהרת עניני השקפה בשפה ספרותית. הגי"ר ליב גורביץ, שהביא זאת משמו בהספידו אותו, המליץ עליו, כי אכן אף כי התקיעה והתרועה לא היתה חדשה אצלו, כי מן המחזיקים בנושנות היה, אבל כיון שהשמיים בחצוצרות מחודשות, נתקבלו על לב הציבור.

(מפי רבי יחזקאל אברמסקי)

"וכי תבואו מלחמה בארצכם וכי והרעתם חצוצרות וגו'"

(ט, ט) ובפרשת תצא כתוב: "כי תצא מלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך..." שם לא נזכר שתוקעים בשופר, אלא, "כי תצא מלחמה" ומיד – "ונתנו ה' אלקיך בידך". ההסבר הוא: קל לך יותר לנצח במלחמה אם הקדמת והתקפת את האויב בארצו הוא, אך קשה יותר אם השונא קדם וחדר לארצך ואתה צריך לגרשו: ולכן – "כי תצא מלחמה" שאתה הקדמת. "ונתנו ה'" אבל אם נתקיים

בו "וכי תבואו מלחמה בארצכם" אז יש צורך בהתאמצות מיוחדת.

"והרעתם בחצוצרות", כך הוא גם במלחמת היצר. אם מתגבר האדם על יצרו ואינו נותן לו לחדור לתוך ליבו ונפשו, המלחמה קלה יותר והנצחון קרוב לוודאי. אבל אם נתת ליצר הרע דריסת רגל, אז זקוק אתה להתעוררות מיוחדת. (הרבי מקוצק)

"וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרת על עלתכם לפני ה' אלקיכם אני ה' אלקיכם" (י, י)

בברכה האמצעית של שלש רגלים אנו אומרים והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך... כאשר רצית ואמרת לברכנו. זאת אומרת שאנו מבקשים מה' שישא עלינו (יעמים עלינו) את ברכת המועד כמו שהוא הבטיח ואמר לברכנו. והיכן אמר ה', שיברכנו במועדים: מפרש הנצי"ב מוואלוז'ין שכתוב בהלל ה' זכרנו יברך. שכל מקום שה' זוכר אותנו באה ברכה כמו שנאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. א"כ מפסוק זה בפרשתנו כשכתוב שעל ידי עבודת היום יהיה לנו לזכרון הוא המקור לנושח תפילתנו שאם אנו נזכרים מיד מתברכים.

"ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל ה' ותשקע האש" (יא, ב)

"יאמר ר' אלעזר, משה הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר ויתפלל משה אל ה', אל תקרי אל ה', אלא על ה'". (ברכות לב, א)

מי הכריחם לחז"ל להוציא מקרא מידי פשוטו, באמרו "אל תקרי", ולדרוש בגנותו שהטיח דברים כלפי מעלה.

אלא למעלותא דרשו, כי כיון שהמדרגה הרצויה בתפילה היא שיכוין אדם לצער השכינה ולא לצערו וצרכיו שלו, שבחו חז"ל את משה שהטיח תפילתו לפני ה' על הצער של מעלה.

זהו שאמרו חז"ל "חנה הטיחה דברים כלפי מעלה, שנאמר ויתפלל על ה'" (שם לא, ב). רצה לומר, הגם שהיתה מרת נפש, עם כל זאת השליכה צערה מנגד, ולא התפללה על זה כלל. רק הטיחה דבריה כלפי צער השכינה הנגרם בשם צערה שלה. (רבי חיים מוולוז'ין)

"זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" (יא, ה)

כבר הקשו המפרשים, מדוע נאמר "אשר נאכל" לשון עתיד, ולא אשר אכלנו. הגאון רבי שאול קצנלנבויגן ביאר כמה וכמה פסוקים במקרא על-פי דרכו, שפעמים משתמשת התורה בלשונה במאמר המוסגר בתוך הענין השלם. כך ביאר גם מקרא זה שלנו כמין חומר. כיון שמחשבת המתלוננים נתונה היתה כל העת לשוב מצרימה, לפיכך בהעלותם את זכרון הדגים אשר אכלו במצרים, הוסיפו לציין במאמר המוסגר את תקוותם וציפייתם "אשר נאכל" עוד הדגה, בשובינו למצרים. (רבי שאול קצנלנבויגן מוילנא)

סגור

הגאון המקובל, רבי נח מינדס איש וילנא, תירץ על פי מה שאמר 'בעל הטורים', שבמן היו כל הטעמים, חוץ מטעמו של ליתן. נראה אפוא שרצו לטעום טעם הליתין, לכן התלוננו ואמרו "את הדגה אשר נאכל", כלומר הליתין שהוא נקבה אותה מלח הקב"ה עבור הצדיקים לעתיד לבא. מעתה מובן מדוע נאמר "נאכל" לשון עתיד, וגם מדוע "דגה"

לשון יחיד, ולא 'דגים' לשון רבים, וגם מובן שכתב "דגה" לשון נקבה, ולא 'דגי' לשון זכר. (רבי נח מינדס)

סגור

דברים דומים העלה הגאון בעל "כתב סופר" בבואו לבאר דברי הספר, הובא ברש"י, "אשר נאכל במצרים חנם.. חנם מן המצוות". והדבר טעון ביאור, וכי לא עדיף בעיניהם לקיים את מצוות התורה, מאשר להשתעבד תחת העול הקשה של המצרים, עד שבאו להתרפק בגעגועים על זכרון הימים ההם.

"וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו" (יא, ז)

"למשפחותיו, על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם". (רש"י מספרי)

תמה המהר"ל (גור אריה לפר' יגש מו, ז), מדוע נאסרו יוצאי מצרים בעריות, הלא בשעת מתן תורה היו טעונים גירות, במילה והזאה וטבילה. ודין הוא, שגר נושא אחותו, משום דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי (יבמות כב, א). אם-כן גם הם היו צריכים להיות מותרים בעריות.

ותירץ, שלא אומרים "כקטן שנולד דמי", אלא בגר שנתגייר מדעתו ומרצונו, אבל בשעת מתן תורה שכפה עליהם הר כגיגית, והוכרחו לקבלה, הרי היתה הגירות בעל כרחם, לכך לא היה דינם כקטן שנולד.

בשם הגי"ר נפתלי טרופ הובא ליישב, על-פי מה שייסד בשיעוריו (ליבמות), בענין גר קטן, ששני מיני גירות ישנם, וגירות של יוצאי מצרים שונה היא מכל גירות. כי בכל הגרים הגירות באה להכניסם בכלל ישראל, לא כן דור המדבר, שכבר היו בכלל ישראל בהיותם בני אברהם יצחק ויעקב, כל הגרות לא היתה אלא להוסיף עליהם קדושת ישראל. לפי זה, כל הדין שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, היינו דוקא בגר מאומות העולם, שיצא מכלל עכו"ם ונכנס לכלל ישראל, שבגירותו נעשה כבריה חדשה וכקטן שנולד. אבל דור המדבר, שהיו כבר בכלל ישראל, והגירות לא שיתנה לגבם בענין זה, ממילא לא נחשבו כקטן שנולד. (בשם רבי נפתלי טרופ)

"וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה" (יא, כז)

הגי"ר שמחה זליג ריגר, ראב"ד בריסק, תמה באזני רבו, הגאון רבי חיים סולובייצ'יק: ממה נפשך, אם נבואתם ניתנה להיאמר, הרי היו חייבים להגידה, משום שהכובש נבואתו עובר בלא תעשה, ואם נבואת שקר היא, הרי נתחייבו מיתה, ומדוע הסתפק יהושע בדרישה לכלאם בלבד.

נענה רבי חיים ואמר, נבואה זו נאמרה להם בתוספת הוראה, לאומרה באהל מועד דוקא, אם כי כתנאי בעצם הנבואה. הלכך מיתה לא נתחייבו, שהרי היתה זו נבואת אמת, שהיו חייבים להגידה, אבל גם לא קיימו התנאי להגידה באהל מועד. זהו שטען יהושע לפני משה, כי בהתנבאם במחנה הפרו ציווי ה' על מקום הנבואה, ויש לכלאם על כך. השיבו משה "המקטא אתה ליי", פירוש, כל עיקרו

של התנאי להתנבא באהל מועד, לא היה אלא לכבודי, כיון שנבואתם היתה משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ ישראל, הריני מוחל על כבודי, והרב שמחל על כבודו, כבודו מחול. (א"ה, אכן כבר העירו בזה, הלא משה היה גם מלך, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול). (בשם רבי חיים מבריסק)

ספד

מה נבואה נתנבאו, אמרו משה מת יהושע מכניס את ישראל לארץ. (סנהדרין יז, א)

דבר זה מנין לחז"ל, פירש הגאון הקדוש רבי שמשון מאוסטרופול, שמלשון הכתוב למדו זאת. בפרשת שמות נאמר "ותקרא שמו משה, כי מן המים משיתיהו". ולכאורה היתה יכולה לקצר ולומר 'ממים' משיתיהו. אלא כי אז היה רמוז בראשי תיבות מ"שה מ"ת י"הושע מ"כניס, ונזרקה נבואה ואמרה "מן המים". עתה משנמצאו "אלדד ומידד מתנבאים במחנה", פירשו, שניבאו ואמרו תיבת "במחנה", "במח – נה", "במח" לשון מחק, הוי אומר, למחוק את האותיות "נה" שבתיבות "מן המים", ונחזור לקרוא 'ממים', ראשי התיבות מ"שה מ"ת י"הושע מ"כניס. מכאן למדו חז"ל "מה נבואה נתנבאו, אמרו משה מ"ת י"הושע מ"כניס את ישראל לארץ.

"והאיש משה ענו מאד" (יב, ו)
תיבת "ענו" כתובה חסר י' (דהיה צריך לכתוב "עניו") והרי משה היה שלם במידת הענוה? אבל מפני שמה החסיר י' בכבוד השי"ת שאמר "המן הסלע הזה נוציא לכם מים" והיה לו לומר "ויוציא" (עם אות י') כלפי הקב"ה, ולפי שחיסר אותה אות – חיסר הכתוב אותה אצלו מידה כנגד מידה. כך שמעתי ונאה היא. (רבינו בחי)

"ויוצק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה" (יב, יט)
"לאמר – מה תלמוד לומר? אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו" (רש"י). ויש לעיני א. למה משה היה צריך לבקש שהשי"ת יענה לו אם מרפא הוא אותה אם לאו והלא בעיניו יראה אם ריפאה או לא?
ב. מדוע אמר ב' פעמים מלת "נא"? אלא דבאמת יסורים הבאים על האדם הם לטובתו שהם ממרקים עוונותיו בעוה"ז, ומקרא מלא דיבר הכתוב "את אשר יאהב ה' יוכיח". ואחז"ל שניתנה רשות מהתורה לרופא לרפאות דבלאו הכי לא היה היתר שכן חולי הגוף הוא רפואת הנפש, ובשל כך אנו מתפללים על החולים שהקב"ה ישלח להם רפואת הנפש ורפואת הגוף.
מרים שדיברה לה"י – יפים לה היסורים לטובת נפשה, ולכן התפלל עליה משה ב' פעמים "נא" על רפואת הנפש ועל רפואת הגוף. ואמנם רפואת הגוף יראה האדם בעיניו אבל רפואת הנפש אי אפשר לראות לכן התפלל משה שה' ישיבו אם אתה מרפא אותה – היינו שגם נפשה תתרפא. (כתב סופר)

"והעם לא נסע עד האסף מרים" (יב, טו)
הקב"ה חלק לה כבוד בשביל שעה אחת שהתעבבה למשה כשהושלך ליאור. (רש"י) הדבר מבואר על פי הגמרא ביבמות דף ע"ח: על הפסוק "אשר משפטו פעלו" – באשר

משפטו שם פעלו וכאשר נתבע שאל על יחסו לגבעונים הזכרה גם זכותו של שאל שלא נספד כהלכה.
ועל כך אומר הרב משה פיינשטיין זצ"ל שאף כאן כאשר נתבעה מרים על לשון הרע הזכירו את שכרה.

"והאיש משה ענו מאד"
שאל רבי מיכל מזלשטוב: מדוע בכל התורה לא מצינו בין מצוותיה את מדת הענוה. רק מצינו ששיבחו את משה רבינו בזה, והרי מדת זו שקולה כנגד הכל, ולמה לא נמנית בין מצוות התורה.

והשיב: יסוד הענוה הוא שיהיה האדם קטן בעיניו, ויחזיק עצמו לאין ולכלום, ואם יחפוץ לקיים בזה "מצוה". וגם יאמר "לשם יחוד", א"כ איננה ענוה אמיתית, אחרי שחושב עצמו שהוא "משהו", ומקיים בה מצוה (מהרש"ם מברז'אן בשמו בהסכמתו ל"מים רבים").
וכן קבע רבי חיים מוולוז'ין ("רוח חיים" אבות ד, א) אם יחשוב האדם שהוא מקיים "מצוה ענוה" – כבר יצא מגדר ענוה, כי כל ענוה היא שלא יחזיק שבא למדת הענוה. (וכן מרמ"מ מקאצ'ק).

ספד

הקשה מרן בכללי הגמרא על מ"ש (עירובין י"ג) מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותם מפני שהיו ענותנין, דאטו משום שהם ענוים יהפך הדין ויקבע הלכה כמותם.

ותירץ, דבזכות הענוה מכוונים אל האמת. וז"ש (תהלים כה) "ידרך ענוים במשפט", כי הוא יתברך ידרך ענוים במשפט, שיקבע הלכה כענוים, כמו בית הלל, ואם תקשה אטו משום הענוה יהיה היפך הדין, לז"א "וילמד ענוים דרכו" דהקב"ה בוחר בהם ומלמדם האמת, כקושיית ותירוץ מרן ז"ל.

(יוסף תהלות)

ספד

ואפשר לתת טעם דרך טבע, דמי שהוא עניו מסתפק אם כיוון לאמת, שאינו מחשיב עצמו, וחוזר הרבה פעמים לעיני ולראות אם סברתו אמת, ועי"ז מכין להלכה.
ועי"ל דרך דרש. כי החכמה בלב כמ"ש "זרע ברך" על ברכות, וא"כ העניו לבו לב נשבר כלי טהור, והחכמה שבו ברה ונקיה.

ועי"ל, כי ענו"ה גי' סיני, לרמוז דהעניו תורתו אמת כנתינתה מסיני.

עי"ל, כי כל הקושיות בהלכה והטעות באים מכח הסטי"א, והעניו אין ס"מ מקטרג עליו כמ"ש מהר"א הלוי ברוכים זצ"ל, וכיון שאין עליו קטרוג הוא מכין אל האמת והכל הולך אל מקום אחד, דכיון דהוא מרכבה לשכינה כמ"ש (סוטה ה') אני את דכא לכן אין מקטרגים עליו, ומכיון להלכה כנתינתה מסיני.

(פתח עינים)

(א) בשר ודגים. אמרו חכמים שאין לאכול בשר עם דגים משום שקשה (עשוי לגרום) לצרעת.

אין חילוק בין בשר בהמה לבשר עוף האיסור שווה בשניהם. אם אכל דגים לפי פסק השו"ע צריך לרחוץ ידיו ולאכול פת שרויה במים בכדי להפריד בין דגים לבשר (שו"ע קט"ז סעי' ג), וטוב שישתה ביניהם משקה (בן איש חי), ועדיף שלא ישתה מים אלא שאר משקין. לפי מנהג האשכנזים לא נוהגים לרחוץ ידיו אלא רק לאכול ולשתות דבר מה ביניהם.

(ב) אכילת דגים עם גבינה וחלב. לפי מנהגנו לא אוכלים ביחד, מאותו טעם של חשש סכנה, ולפי מנהגי האשכנזים מתירים לכתחילה לאכול דגים עם גבינה או חלב ללא חשש.

(ג) אין אוכלים שום קלוף, ביצה קלופה ובצל קלוף שעבר עליהם הלילה בלי קליפה מפני שיש רוח רעה עליהם ואין הבדל אם היה פתוח או סגור בתוך מקרר או כלי. אולם אם היו עדיין עם קליפה ואפילו רק מקצת קליפה כגון שיער בראש השום והבצל, מותר.

אין הבדל בין ביצה חיה לביצה מבושלת. איסור אכילת דברים אלו הוא דוקא שהם בפני עצמם, אבל אם הם מעורבים עם דבר אחר כגון סלט וכדומה מותר. וכן יש מתירים לאכלם אם נכבשו בחומץ או במי מלח. לפרטים עיין בספר שמירת הגוף והנפש.

(ד) אין מניחים אוכלים מתחת למיטה מפני רוח רעה השורה עליהם שם, ואפילו מכוסים או סגורים בקופסה.

ולענין עגלת תינוק שלפעמים ישן שם יש מקילים להניח שם אוכלים מתחת לעגלה ולא חוששים לרוח רעה (שו"ת מנחת יצחק). אבל יש להמנע מלהניח על מיטה שיש עליה עוד מיטה (מיטה כפולה). דין זה נאמר רק לגבי מיטה ולא שולחן. וכן אין איסור לישון מתחת למיטה, שדין זה רק נאמר לגבי אוכלין. ראה פירוט בשו"ע יו"ד סימן קט"ז וכף החיים שם.

(ה) משקין מגולים: חז"ל אסרו לשתות משקין שהן גלויים. הכוונה למים, יין, חלב, דבש ושום כתוש. בזמן הזה פסק מרן שאין לחשוש לזה, רק יחידים עדיין חוששים לגלוי וכן דעת הגר"א לחשוש גם בזמן הזה. והטעם שלא חוששין כיון שכל האיסור מחמת נחשים, והיום לא מצויים נחשים. ובאמת במקום שמצוי ראוי לחשוש.

זמן מועט. יש לציין שאפילו שלא חוששין לגלוי מ"מ יש חשש של שקצים ורמשים ולכן יזהר לא להשאיר אוכל או מרק גלוי מחשש לתולעים וכו', ובמיוחד בקיץ שזה מצוי. דין נוסף שקיים לכל השיטות, גם לאלו שלא חששו לגלוי, שאסור לקדש על יין שהיה מגולה ואפילו זמן מועט בגלל שטעמו משתנה ואין כבוד הברכה בזה. ואם עמד במקרר גלוי אפשר להקל אבל ראוי להקפיד לא להשאירו מגולה.

הליכות והלכות

מדיני שמירת הגוף והנפש

ישנם דברים שאסרו חכמים משום סכנה ושמירת הגוף, אע"פ שמין הדין היה מותר. כגון:

שבת שלום
ולמוד מהנה!!

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

המהרש"א ניגלה בחלומו של הגאון רבי עזרא עטיה

ביטובך יביעו הבאנו שלחולה שתינה את כאביו וצרותיו, ובכה מאוד, סיפר הגר"י זילברשטיין שחמיו מרן הגר"ש אלישיב, מסר לו כסגולה לתרופה את מה שאמר בזמנו הגאון רבי מתי'ס דיוד זצ"ל, שקבלה בידו שחולה המעוניין להירפא ממחלתו ילמד בעיון סימן אחד מהספר "נודע ביהודה".

הרב סיפר גם ששמע את מרן ה"הקהילות יעקב" אומר לחולה שיאמץ לעצמו את אחד מספרי הגדולים, וילמדנו כראוי, ואף ישן את דבריו, ואותו גדול ימליץ עליו בשמים שירפא ברפואה שלימה.

בהקשר זה הגיעו אלינו כמה סיפורים מהם אפשר ללמוד שאכן הפתרון הזה פועל כדבעי. בנו של הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל חלה במחלה אנשה והרופאים נאלצו למצוא לו תרופה. חומו טיפס במאוד והגיע עד יותר מ-42 מעלות, והיה נתון בין חיים למוות. במשך שעות ארוכות עמד הגאון והתפלל על בנו מקירות לבו, בבכיות ובתחנונים, עד שנרדם.

בשנתו התגלה אליו המהרש"א, ואמר לו, דע לך שמפני שהינך דבוק בתורתך, והינך עמל על כל מילה ומילה בפירושי למסכתות הש"ס, מבטיחני לך שאתפלל על בנך לפני הקב"ה כדי שתוכל להמשיך וללמוד מתוך שלוות הנפש.

וזה לך האות אמר לו המהרש"א בחלום, שכאשר תתעורר משנתך תמצא שחומו של בנך ירד ל-37, והחלים מחוליו לחלוטין. וכך הוה, ויהי לפלא.

זקני החסידים לבית גור אישרו שהתיאור מתאים

סיפור דומה להפליא שמענו בעת שבאנו ללחם את הגאון רבי משה מרדכי שלזינגר שליט"א בעת אבילותו על אחיו הגאון רבי שמואל זצ"ל, רב של קרית אתא.

הגרמ"מ סיפר על אביו, הגאון רבי יצחק שלזינגר זצ"ל, שהיה מו"ץ בחיפה, שהיה לומד כל שבת את הישפת אמת' על הפרשה. במהלך השנים רכש בקיאות מופלגת בספרי הישפת אמת'.

בתקופת ילדותו חלה לפתע הרב דקרית אתא, והגיע עד שערי מוות. גם כאן נישנה המחזה על עצמו. האב הירבה מאוד בתפילה, עד שנרדם, ואז ניגלה בחלומו איש הדור פנים, וכששאלו רבי יצחק שלזינגר מי אתה, השיב לו שהוא הישפת אמת, וכיון שהוא עוסק בתורתו הוא יפעל לרפואתו של הבן.

רבי משה מרדכי סיפר שכאשר התעורר אביו משנתו, פנה אל זקני החסידים לבית גור, ותיאר בפניהם את הדמות שהתגלתה בחלומו, והם אישרו שהתיאור מתאים. הישפת אמת' קיים את ההבטחה, ופעל בתפילתו והבן הבריא.

אחוז באבנט ותתפא'

בזמן שהותו של הגאון מטשיבין בבוכרה, בתקופה שלאחר מלחמת העולם, חלה במחלת הטיפוס שהפילה חללים רבים. באחד מלילותיה הקשים של המחלה, שהוגדר על ידי הרופאים כליל ההכרעה, ניגלה אליו בחלומו כ"ק האדמו"ר מהר"א מבעלזא, והגאון הזכיר את עצמו לרפואה לפניו.

אמר לו הרבי מבעלזא בחלום, הנה אבי הרה"ק רבי יששכר דוב עובר עתה לפניך, אחוז באבנטו ותתפא, וכך הוה.

מדרשי חכמים

"אנכי ה' אלהיך"

(כ, ה)

על פתיחה זו של עשרת הדיברות שינו במדרש: זה שנאמר: "ראש דברך אמת" (תהלים קי"ט, ק"ט). מדרש תמוה זה מוסבר על ידי חכמים אחרונים בדרך הבאה: האות הראשונה בעשרת הדיברות היא א' ("אנכי ה' אלהיך"). האות הראשונה במשנה היא מ' (מאימתי קורין את שמע בערבית?). האות הראשונה בתלמוד הבבלי היא ת' (תנא היכא קאי?). שלוש ההתחלות הנ"ל מצטרפות אפוא למלה "אמת", ועל כך רומז הכתוב בתהילים: "ראש דברך - אמת".

העלוך לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
י"ב סיון רבי שאול סתהן דרב מח"ס דבר שאול רבי יהודה בן עמר מח"ס מנחת יהודה שקיעה 8:25	י"ח סיון רבי רוחם לובוביץ משגיח ישיבת מיר	י"ז סיון רבי משה לייב שפירא מח"ס מבעות החושן	ט"ז סיון רבי יהודה שמואל פרימו מח"ס אמרי שפר רבי יששכר לוי המקובלים בירושלים	ט"ו סיון רבי ידידיה רפאל הו אבולעפיה מח"ס דרך ושלום	י"ד סיון רבי נסים יגן רבי דיים מוזליץ תלמוד הגר"א מח"ס נפש החיים	י"ג סיון רבי יעקב מוצפי ראב"ד העדה החרדית הקפדנית רבי אפרים מולינא מח"ס שער אפרים שקיעה 8:21

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה